

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

C. Virgil Gheorghiu

De la Ora 25
la
Ora Eternă

*traducere din limba franceză
de Mariana Buruiană*

 Sens CULTURA

Arad, 2018

Cuprins

1. Să deschizi ochii pentru prima oară și ceea ce zărești să fie o icoană	11
2. Tratat de genealogie și geografie	19
3. Tatăl meu care este un servitor al Cerurilor	24
4. Greutatea îngerilor	30
5. Tatăl meu pe care îl împart cu toată lumea... ..	33
6. Amestec de lacrimi și teologie	38
7. Marea idilă teologică	44
8. Tunica de piele, uniforma noastră de penitenciar... ..	48
9. O copilărie în Cerul reconstruit pe Pământ	56
10. Prezbiteriul natal și vecinii mei morți.....	62
11. A trăi în Cer.....	70
12. Teribila istorie pământească a strămoșilor mei.....	77
13. Preotul în picioarele goale și proletarul ecleziastic	89
14. Durerea, oboseala și foamea acestui cal al lui Christos, care era tatăl meu.....	102
15. Cum a devenit veneratul meu tată eretic și profanator de cimitire și cum a fost suspendat din funcția sa	109
16. Oare tatăl meu a urcat la Cer cu corpul său?	130

1. Să deschizi ochii pentru prima oară și ceea ce zărești să fie o icoană...

Prima persoană care s-a înfățișat ochilor mei în această lume a fost tatăl meu.

Mi-am reprezentat mereu memoria umană ca pe un fel de peliculă de film pe care se imprimă, ca un film, toate imaginile vieții, din leagăn și până la mormânt. Ochiul, precum o cameră fotografică, înregistrează automat tot ce apare în câmpul obiectivului său. Memoria nu păstrează decât imaginile și scenele interesante. Restul peliculei e aruncat, ca un material inutil, în spațiul vag al uitării. La fel cum golești gunoiul pubelei.

Pe filmul memoriei mele, așadar, prima imagine a vieții – o imagine în prim-plan – pe care amintirea a păstrat-o pios, și pe care timpul, în loc să o șteargă, a îmbogățit-o cu frumusețe – este imaginea tatălui meu.

Eram în pătuț, cred, și el era aplecat asupra mea. Ne priveam, tatăl meu și cu mine, cu uimire, și unul, și altul. Abia ieșisem din noaptea non-existenței și faptul că eram curios în fața primei imagini pe care mi-o oferea lumea era justificat. Căci înainte de chipul tatălui meu nu văzusem nimic altceva.

Retina ochilor mei era virgină. Și pentru mine totul era cu desăvârșire nou în univers. Uimirea tatălui la vederea micuței persoane absolut noi care eram, era, de asemenea, justificată. Nu împlinise nici măcar douăzeci de ani. Nu ieșise cu totul din adolescență. Corpul lui continua să crească. Oasele lui continuau să se întărească, pentru că încă nu atinsese cu totul vârsta adultă. Era foarte surprins să fie părinte. Și mă privea, ca și când aș fi căzut, pe neașteptate, din Cer.

Uimirea noastră era, așadar, reciprocă.

Sunt foarte mândru la gândul că ceea ce am văzut prima oară din universul terestru a fost chipul unui om. Privind chipul unui om, l-am văzut pe Dumnezeu. Și cel care îl vede pe Dumnezeu vede universul întreg. Iisus Christos a venit în trup pentru a ne arăta chipul uman al lui Dumnezeu. El ne-o spune clar: „Cel care m-a văzut, l-a văzut pe Tatăl.”¹ Cea mai bună imagine a lui Dumnezeu este întotdeauna omul.

Faptul că primul lucru pe care l-am zărit pe Pământ a fost fața tatălui meu mă face să fiu mândru pentru încă un motiv. În scurt timp ochii mei se vor închide și nu vor mai înregistra imagini ale vieții. Morții sunt orbi față de lucrurile terestre. Mă pregătesc, așadar, cu grijă, pentru plecarea de pe Pământ. Cea mai mare parte a anilor mei este deja trăită. Cheltuită. Cum sunt cheltuite bancnotele dintr-un teanc de bancnote. Ceea ce îmi mai rămâne este puțin în comparație cu ceea ce am cheltuit deja, cu ceea ce am trăit deja. Ei bine, în întreaga mea viață nu am văzut niciodată și cu nicio ocazie, nici măcar

¹ Ioan 14, 9

Respect pentru oameni și cărți

în vise, o imagine mai frumoasă decât prima înregistrată de memoria mea, chipul tatălui meu. Nici tablourile maeștrilor, nici minunile naturii, nici radioasele figuri ale femeilor frumoase, nici frumusețea sublimă a chipurilor de copii, nu au egalat, în fața ochilor mei, frumusețea primului chip omenesc pe care l-am privit pe Pământ: chipul tatălui meu.

Trebuie să precizez că fața tatălui meu nu era deloc o imagine asemănătoare nenumăratelor imagini pe care memoria mea le-a înregistrat ca pe o peliculă de film. Această primă imagine înregistrată era complet diferită: era o icoană.

Din dicționar aflăm că *icoană* înseamnă în limba greacă *imagine*.

O icoană, într-adevăr, este o imagine, dar o imagine care nu este exclusiv terestră. O imagine *theandrică*, în parte cerească și în parte terestră. Ea este mixtă, cum indică adjectivul *theandric*, compus din cuvintele *theos*, care înseamnă Dumnezeu, și *anēr*, care înseamnă om.

O fotografie, care e o imagine terestră, chiar dacă e fotografia unui sfânt, nu poate înlocui niciodată o icoană. Canoanele iconografiei ortodoxe interzic categoric acest lucru. Dacă într-o zi s-ar descoperi fotografia unui sfânt, ea nu ar putea fi pusă în locul icoanei lui, a sfântului venerat. Căci o fotografie este imaginea exclusiv terestră a omului. Icoana, dimpotrivă, este imaginea pură și integrală a omului, cu toate dimensiunile lui pământești și cerești.

Într-o icoană, imaginea omului este dezbrăcată de toată materia grea și perisabilă pe care o conține în viața naturală.

Și așa este și corect, ca ea să fie curățată și readusă la liniile ei de la origini; căci sfinții pe care icoana îi reprezintă sunt oameni care, aflați în corpurile lor de carne, au trăit ca îngerii cei lipsiți de materie. În icoană, așadar, chipul și corpul omenesc sunt eliberate, ușurate, purificate, curățate de toată argila, de tot praful și zgura, de toate materialele terestre, grele și efemere. În icoană, imaginea omului este înfățișată pură și conformă cu prototipul omului. În timpul vieții sale terestre, sfântul nu poate fi așa cum îl reprezintă icoana. Tot astfel, în natură nu există apă pură. Orice apă, chiar și cea mai pură, este amestecată cu săruri, cu gaze și altfel de materiale străine naturii apei. Apa chimică pură, compusă din hidrogen și oxigen, ca în formulă, nu e posibilă decât teoretic. Chiar dacă această apă veritabilă ar exista în natură, ea nu ar putea fi băută: apa pură din punct de vedere chimic, apa veritabilă, nu este potabilă.

Se întâmplă la fel și în cazul imaginii omului. În viața terestră, această imagine umană, la fel ca și apa potabilă, e impură. E îngreunată. E amestecată. Ea conține tot felul de impurități care s-au adăugat ulterior naturii originare și nu au nicio legătură cu ea.

În icoana ortodoxă, imaginea omului este pictată așa cum era ea la origine, așa cum era ea la crearea lumii. Orice icoană reprezintă arhetipul (*archetypon*), prototipul omului. În icoană, corpul uman este eliberat de legile materiei, ale timpului și spațiului. Imaginea omului, redusă astfel la formele și proprietățile ei inițiale, originare, este eternă și seamănă cu Dumnezeu, care i-a servit drept model.

Respect pentru oameni și cărți

Așadar, o icoană nu reprezintă o realitate a lumii de aici – de jos, de pe Pământ. Astfel, orice icoană este un fel de fereastră care se deschide spre Cer; și imaginea pe care o vedem pictată aici este o realitate de sus. Persoana umană, chipul sfântului sau al sfintei pictat pe icoană, sunt, desigur, cele care au viețuit pe Pământ, și le recunoaștem cu ușurință, dar nu le recunoaștem după corpul lor de carne.² Căci în prezent ele sunt creaturi cerești, și în Cer nimeni nu poate fi recunoscut după corpul lui de carne. Pictorul de icoane, zugravul (*zographos*), are o sarcină extrem de dificilă. Căci e imposibil să pictezi cu mâini din carne și cu materiale perisabile – așa cum sunt uleiul, cerneala și culorile – realități care nu există decât în Cer, și care sunt eterne. Pentru a ajunge la o imagine cât mai apropiată de modelul divin, ceresc, pictorul de icoane nu are decât o cale: să folosească simboluri. Aceasta înseamnă a face să fie prezentă o realitate superioară cu ajutorul unui mijloc indirect, fiindcă realitatea superioară nu poate fi percepută în mod direct.

Există o singură icoană perfectă în Biserică, dar ea este *acheropoiete*, ceea ce înseamnă „nefăcută de mâna omului”. Este chipul lui Christos, imprimat miraculos și fără intervenția mâinii omului, cunoscut sub numele de „Sfânta Față”.

În afara icoanei *acheropoiete*, celelalte icoane reproduc, cu materiale de aici, de jos, prin intermediul simbolurilor, realitățile divine ale Cerului.

² Sfântul Pavel, II Corinteni 5, 16

Dintre toate icoanele, cea mai frumoasă, în ceea ce mă privește, este fața tatălui meu, așa cum mi s-a imprimat ea în memorie când am deschis ochii pentru prima oară în această lume, în leagănul meu. Ea era conformă întru totul canoanelor și regulilor severe ale iconografiei bizantine, după cum mi-am dat seama pe urmă. Faptul că prima oară când am deschis ochii am văzut înaintea ochilor mei o icoană așa de frumoasă mi-a determinat, în mod riguros, direcția vieții.

Dintr-un anumit punct de vedere, icoana este asemeni afișelor din birourile de turism, care arată o imagine splendidă a țării în care suntem invitați să mergem. Astfel, orice afiș turistic este o invitație reală de a face o călătorie într-o țară minunată. Icoana este, și ea, o invitație de a face o călătorie în Lumea de Dincolo, în Cer. Icoana, la fel ca afișele turistice, ne arată o imagine: imaginea realităților cerești. Deschizând ochii asupra unei icoane, am primit în același timp o invitație în Cer. Poate din cauza acestei invitații, unica preocupare a vieții mele a fost călătoria spre Cer. Știindu-mă invitat în altă parte, am acceptat fără nicio plăcere deosebită locurile ce mi s-au oferit aici, jos, pe Pământ. Le-am găsit mediocre și provizorii. Știam că „locul meu este în Cer și că pământul nu este decât un scăunel pentru picioare”.³

Când ai cunoscut un fragment din realitatea cerească, chiar dacă această realitate este doar un mic fragment, abia întrezărit prin fereastra unei icoane, descoperi pe bună drep-

³ Faptele Apostolilor 7, 47 (în textul Bibliei românești: „Cerul mi-este tronul, și pământul așternutul picioarelor mele” - n.t.).

Respect pentru oameni și cărți

tate că Pământul este mic, mediocru și meschin. Îți dai seama că Pământul nu merită să fie folosit decât ca un scăunel sub picioare pentru a urca Sus. Ceea ce am decis să fac. Și ceea ce am făcut întotdeauna. Am trăit cântând: „Unește-te cu îngerii... Poruncește porților să-și ridice stâlpii lor, ca să fie mai înalte.”⁴ Așa s-au petrecut lucrurile. La fel cum unii copii devin marinari fiindcă au văzut la o vârstă fragedă imagini cu marea, tot astfel, eu am prins gustul Cerului. Cerul a devenit scopul vieții mele. Căci imaginea tatălui meu asupra căreia am deschis ochii era un spectacol venit de Sus. Un spectacol din Cer. Și el a determinat direcția vieții mele.

Această direcție pe care am apucat-o a fost pentru mine, aici, pe Pământ, cauza unui număr infinit de suferințe. Ele nu se vor sfârși decât la moartea mea. Contemporanii – oamenii acestui secol științific și materialist, care nu pot trăi fără să măsoare totul, să calculeze totul, să precizeze totul – s-au străduit să stabilească științific, cu exactitate, direcția vieții mele, a gândurilor mele, a opiniilor și actelor mele. Așa cum se stabilește pentru fiecare cetățean. Pentru a stabili exact direcția pe care o ia un cetățean ei folosesc în mod firesc busola. Din nefericire, acul busolei nu indică decât direcțiile pe Pământ. Contemporanii mei au constatat, cu busola în mână, foarte științific, că eu nu mă îndrept nici spre dreapta sau spre vest, nici spre stânga sau spre est, nici înainte, nici înapoi. Ei au dedus, astfel, în mod științific, că eu nu am

⁴ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Patrologia Graeca (Patrologia Greacă)*, volumul XXXVI, col. 637 B.-C și 322

direcție. Că merg nu contează unde. Ca vântul. Și acest lucru li s-a părut atât de suspect și de periculos, încât mi-au provocat suferințe teribile. De fapt, eu îi înțeleg în această privință. Ei doresc să cunoască atitudinea și direcția pe care o ia orice individ pentru a-l putea supraveghea, pentru a-l ajuta, dacă e pe linia pe care autoritatea o aprobă, sau pentru a-l ucide, dacă e pe o altă linie. În privința mea, din moment ce nu pot să stabilească direcția pașilor mei cu busola în mână, ei nu pot nici să mă ajute, pentru a avea, eventual, un partizan în plus, nici să măucidă, pentru a avea un adversar mai puțin. Pe parcursul întregii mele vieți, au avut cu mine mari neplăceri. Căci mă găseam mereu acolo unde ei nu mă așteptau. Busola nu indica niciodată cu exactitate unde mergeam. Cu toate neplăcerile pe care le-am provocat contemporanilor mei, eu am conștiința liniștită. Greșeala este a lor în totalitate. De ce folosesc aparate, cum este busola, care nu indică decât punctele cardinale, și niciodată Cerul? Cum aparatele lor nu indică Cerul, ei au tras concluzia că Cerul nu există! Cu atât mai rău pentru ei! Căci tocmai Cerul este punctul spre care mă îndrept. Aș putea renunța la Cer, pentru a le face plăcere contemporanilor mei, prin exces de bunătate, dar nu e cazul. Pot să cedez în toate, dar nu în acest punct. Sunt invitat în Cer. Este prima invitație pe care am primit-o, prin icoana tatălui meu, de când am deschis ochii. Dintre toate invitațiile primite în viață, aceasta este singura la care vreau să răspund cu toată ființa, prin prezența mea.